

DOPORUČENÍ

DOPORUČENÍ KOMISE (EU) 2023/681

ze dne 8 prosince 2022

o procesních právech podezřelých a obviněných osob ve vazbě a materiálních podmínkách ve věznicích

EVROPSKÁ KOMISE,

s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie, a zejména na článek 292 této smlouvy,

vzhledem k těmto důvodům:

- (1) Podle článku 2 Smlouvy o Evropské unii je Evropská unie založena na hodnotách úcty k lidské důstojnosti, svobody, demokracie, rovnosti, právního státu a dodržování lidských práv, včetně práv příslušníků menšin. Články 1, 4 a 6 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“) stanoví, že lidská důstojnost je nedotknutelná a musí být respektována a chráněna, nikdo nesmí být mučen ani podroben nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu a každý má právo na svobodu a osobní bezpečnost. Články 7 a 24 Listiny zakotvují právo na rodinný život a práva dítěte. Článek 21 Listiny stanoví, že nikdo nesmí být diskriminován. Články 47 a 48 Listiny uznávají právo na účinnou právní ochranu a spravedlivý proces, jakož i presumpci nevinu a právo na obhajobu. Článek 52 Listiny stanoví, že jakékoli omezení výkonu základních práv a svobod uznaných Listinou musí být stanoveno zákonem a respektovat podstatu těchto práv a svobod, jakož i zásady nezbytnosti a proporcionality.
- (2) Členské státy jsou již právně vázány stávajícími nástroji Rady Evropy v oblasti lidských práv a zákazem mučení a nelidského či ponižujícího zacházení, zejména Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „EÚLP“), protokoly k této úmluvě, judikaturou Evropského soudu pro lidská práva a Evropskou úmluvou o zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání z roku 1987. Všechny členské státy jsou dále smluvními stranami Úmluvy OSN proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání.
- (3) V úvahu je třeba vzít také řadu právně nezávazných nástrojů, které se konkrétněji zabývají právy osob zbavených svobody, k nimž patří zejména: na úrovni Organizace spojených národů Standardní minimální pravidla Organizace spojených národů pro zacházení s vězni (pravidla Nelsona Mandely), Standardní minimální pravidla OSN pro opatření nezahrnující odnětí svobody (tokijská pravidla); na úrovni Rady Evropy doporučení Rec(2006)2-Rev o evropských vězeňských pravidlech, doporučení Rec(2006)13 o vazbě, podmínkách jejího výkonu a zárukách proti jejímu zneužití, doporučení CM/Rec(2017)3 o evropských pravidlech týkajících se trestů a opatření realizovaných ve společenství, doporučení CM/Rec(2014)4 o elektronickém monitorování, doporučení CM/Rec(2010)1 o probačních pravidlech Rady Evropy a bílá kniha o přeplněnosti věznic.
- (4) Kromě toho existují další nástroje, které cílí na konkrétní skupiny osob zbavených osobní svobody, zejména: na úrovni OSN pravidla Organizace spojených národů pro ochranu mladistvých zbavených osobní svobody a pravidla Organizace spojených národů pro zacházení s vězňenými ženami a opatření nezahrnující odnětí svobody pro pachatelky (bangkokská pravidla) a Úmluva Organizace spojených národů o právech dítěte; na úrovni Rady Evropy doporučení CM/Rec(2008)11 o evropských pravidlech pro mladistvé pachatele vystavené sankcím nebo opatřením; doporučení CM/Rec(2018)5 o dětech s uvězněnými rodiči a doporučení CM/Rec(2012)12 o zahraničních věznicích; na mezinárodní nevládní úrovni také zásady pro uplatňování mezinárodních právních předpisů v oblasti lidských práv v souvislosti s otázkou sexuální orientace a pohlavní identity (zásady z Yogyakarta), které vypracovaly Mezinárodní výbor právníků (International Commission of Jurists) a Mezinárodní služba pro lidská práva (International Service for Human Rights).

- (5) Soudní dvůr Evropské unie v rozsudku ve věci *Aranyosi/Căldăraru* a v navazujících rozsudcích ⁽¹⁾ uznal význam vězeňských podmínek v kontextu vzájemného uznávání a fungování rámcového rozhodnutí Rady 2002/584/SVV ⁽²⁾ o evropském zatýkacím rozkazu. Evropský soud pro lidská práva rovněž vydal rozsudek týkající se dopadu špatných vězeňských podmínek na fungování evropského zatýkacího rozkazu ⁽³⁾.
- (6) V závěrech Rady z prosince 2018 o podpoře vzájemného uznávání posilováním vzájemné důvěry byly členské státy vyzvány, aby využívaly alternativní opatření k vazbě s cílem snížit počet osob ve vězeňských zařízeních, a tím pokročit v dosahování cíle sociální rehabilitace a rovněž řešit skutečnost, že vzájemná důvěra je často narušena špatnými podmínkami ve věznicích, a problém přeplněných vězeňských zařízení ⁽⁴⁾.
- (7) V závěrech Rady z prosince 2019 o alternativních opatřeních ke zbavení svobody se členské státy zavázaly přijmout několik opatření v oblasti zbavování svobody na vnitrostátní úrovni, například přijmout alternativní opatření ke zbavení svobody ⁽⁵⁾.
- (8) V závěrech Rady z června 2019 o předcházení radikalizaci ve věznicích a boji proti ní a o zacházení s pachateli teroristických a násilných extremistických trestných činů po propuštění se členské státy zavázaly, že v této oblasti urychleně přijmou účinná opatření ⁽⁶⁾.
- (9) Evropský parlament již několik let naléhá na Komisi, aby přijala opatření k řešení otázky materiálních podmínek ve věznicích a zajistila, že vazba zůstane výjimečným opatřením, které bude využíváno v souladu s presumpcí nevin. Tento požadavek byl zopakován ve zprávě Evropského parlamentu o evropském zatýkacím rozkazu ⁽⁷⁾.
- (10) Agentura pro základní práva na žádost Komise a za její finanční podpory vytvořila databázi týkající se podmínek ve věznicích, jejíž provoz byl zahájen v prosinci 2019 a která je veřejně přístupná ⁽⁸⁾. V databázi agentury týkající se podmínek ve věznicích jsou shromažďovány informace o podmínkách ve vězeňských zařízeních ve všech členských státech. Na základě vnitrostátních, unijních a mezinárodních norem, judikatury a monitorovacích zpráv databáze informuje o vybraných základních aspektech podmínek ve věznicích, včetně prostoru v celách, hygienických podmínek, přístupu ke zdravotní péči a ochrany před násilím.
- (11) Dostupné statistické údaje o evropském zatýkacím rozkazu prokazují, že od roku 2016 členské státy odmítly nebo odložily výkon z důvodů souvisejících s reálným rizikem porušení základních práv v téměř 300 případech, a to i na základě nevhodných materiálních podmínek ve věznicích ⁽⁹⁾.
- (12) Vnitrostátní soudní orgány si vyžádaly konkrétnější pokyny, jak v takových případech postupovat. Problémy, které odborníci z praxe identifikovali, se týkají nedostatečné harmonizace, rozptýlenosti a nejasnosti norem pro podmínky ve věznicích v celé Unii a představují problém pro justiční spolupráci v trestních věcech ⁽¹⁰⁾.

⁽¹⁾ Viz rozsudek Soudního dvora ze dne 5. dubna 2016 v spojených věcech *Aranyosi a Căldăraru*, C-404/15 a C-659/15 PPU, ECLI:EU:C:2016:198. Rozsudek Soudního dvora ze dne 25. července 2018, věc *Generalstaatsanwaltschaft*, C-220/18 PPU, ECLI:EU:C:2018:589, a rozsudek Soudního dvora ze dne 15. října 2019, věc *Dimitru-Tudor Dorobantu*, C-128/18, ECLI:EU:C:2019:857.

⁽²⁾ Rámcové rozhodnutí Rady 2002/584/SVV ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy (Úř. věst. L 190, 18.7.2002, s. 1).

⁽³⁾ Věc *Bivolaru a Moldovan proti Francii*, rozsudek ze dne 25. března 2021, 40324/16 a 12623/17.

⁽⁴⁾ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14540-2018-INIT/cs/pdf>

⁽⁵⁾ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14075-2019-INIT/cs/pdf>

⁽⁶⁾ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9727-2019-INIT/cs/pdf>

⁽⁷⁾ (2019)2207(INI) ve znění přijatém dne 20. ledna 2021.

⁽⁸⁾ Viz <https://fra.europa.eu/en/databases/criminal-detention>.

⁽⁹⁾ Zahnuté období 2016–2019. Další informace viz: https://ec.europa.eu/info/publications/replies-questionnaire-quantitative-information-practical-operation-european-arrest-warrant_cs.

⁽¹⁰⁾ Deváté kolo vzájemných hodnocení a závěry konference na vysoké úrovni o evropském zatýkacím rozkazu, kterou uspořádalo německé předsednictví Rady Evropské unie v září 2020.

- (13) Polovina členských států, které Komisi poskytly statistické údaje o počtu vězněných osob, uvedla, že se potýkají s problémem přeplněnosti svých vězeňských zařízení, kde míra obsazenosti převyšuje 100 %. Nadměrné nebo zbytečné využívání a trvání vazby rovněž přispívají k přeplněnosti vězeňských zařízení, což vážně narušuje zlepšování podmínek ve vězeňských zařízeních.
- (14) Mezi členskými státy existují značné rozdíly, pokud jde o důležité aspekty vazby, například využití vazby jako krajního opatření a přezkum rozhodnutí o vzetí do vazby ⁽¹¹⁾. Maximální doba trvání vazby se v jednotlivých členských státech rovněž liší, a to od méně než jednoho roku až po více než pět let ⁽¹²⁾. V roce 2020 se průměrná délka vazby v jednotlivých členských státech pohybovala od dvou do třinácti měsíců ⁽¹³⁾. Počet osob ve vazbě v poměru k celkovému počtu vězňů se v jednotlivých členských státech rovněž značně liší a pohybuje se od méně než 10 % do více než 40 % ⁽¹⁴⁾. Takto velké rozdíly se zdají být ve společném unijním prostoru svobody, bezpečnosti a práva neopodstatněné.
- (15) Nedávné zprávy výboru Rady Evropy pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání upozorňují na přetrvávání určitých závažných problémů v některých členských státech, jako je špatné zacházení, nevhodnost vězeňských zařízení a nedostatek smysluplných činností a náležitého poskytování zdravotní péče.
- (16) Kromě toho Evropský soud pro lidská práva stále shledává, že členské státy v souvislosti s uvězněním porušují článek 3 nebo 5 EÚLP.
- (17) Vzhledem k velkému počtu doporučení vypracovaných mezinárodními organizacemi v oblasti uvěznění nemusí být tato doporučení vždy snadno dostupná jednotlivým soudcům a státním zástupcům v členských státech, kteří musí před přijetím rozhodnutí posoudit podmínky ve věznicích, ať už v souvislosti s evropským zatýkáacím rozkazem, nebo na vnitrostátní úrovni.
- (18) V Unii, a zejména v prostoru svobody, bezpečnosti a práva, je třeba zavést zvláštní minimální normy Unie, které budou stejným způsobem použitelné na všechny vězeňské systémy ve všech členských státech, aby se posílila vzájemná důvěra mezi členskými státy a usnadnilo vzájemné uznávání rozsudků a soudních rozhodnutí.

⁽¹¹⁾ Viz Generální ředitelství pro spravedlnost a spotřebitele, *Práva podezřelých a obviněných osob ve vazbě (průzkumná studie): závěrečná zpráva*, Úřad pro publikace Evropské unie, 2022, <https://data.europa.eu/doi/10.2838/293366>; Generální ředitelství pro spravedlnost a spotřebitele, *Práva podezřelých a obviněných osob ve vazbě (průzkumná studie): Příloha 2, Přehledy zemí*, Úřad pro publikace Evropské unie, 2022, <https://data.europa.eu/doi/10.2838/184080>.

⁽¹²⁾ Méně než jeden rok v Rakousku, Německu, Dánsku, Estonsku, Lotyšsku, Švédsku a na Slovensku. Jeden rok až dva roky v Bulharsku, Řecku, Litvě, na Maltě, v Polsku a Portugalsku. Dva až pět let v České republice, Francii, Španělsku, Chorvatsku a Maďarsku. Více než pět let v Itálii a Rumunsku. V Belgii, na Kypru, ve Finsku, Irsku, Lucembursku, Nizozemsku není stanovena žádná doba trvání vazby.

⁽¹³⁾ V roce 2020 od necelých dvou a půl měsíce na Maltě po téměř třináct měsíců ve Slovinsku. Průměr na členský stát: Rakousko – 2,9 měsíce; Bulharsko – 6,5 měsíce; Česká republika – 5,1 měsíce; Estonsko – 4,7 měsíce; Finsko – 3,7 měsíce; Řecko – 11,5 měsíce; Maďarsko – 12,3 měsíce; Irsko – 2,5 měsíce; Itálie – 6,5 měsíce; Litva – 2,8 měsíce; Lucembursko – 5,2 měsíce; Malta – 2,4 měsíce; Nizozemsko – 3,7 měsíce; Portugalsko – 11 měsíce; Rumunsko – 5,3 měsíce; Slovensko – 3,9 měsíce; Slovinsko – 12,9 měsíce; Španělsko – 5,9 měsíce. Za rok 2020 nebyly k dispozici žádné údaje pro Belgii, Dánsko, Francii, Lotyšsko, Polsko, Německo, Chorvatsko, Kypr a Švédsko.

⁽¹⁴⁾ V roce 2019 méně než 10 % v Bulharsku, České republice a Rumunsku a více než 45 % v Lucembursku.

- (19) S cílem posílit vzájemnou důvěru členských států v jejich systémy trestního soudnictví a zlepšit tak vzájemné uznávání rozhodnutí v trestních věcech již byla přijata opatření týkající se procesních práv v trestním řízení, a to především těchto šest opatření: směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/64/EU⁽¹⁵⁾, 2012/13/EU⁽¹⁶⁾, 2013/48/EU⁽¹⁷⁾, (EU) 2016/343⁽¹⁸⁾, (EU) 2016/800⁽¹⁹⁾ a (EU) 2016/1919⁽²⁰⁾, jakož i doporučení Komise ze dne 27. listopadu 2013 o procesních zárukách pro zranitelné osoby podezřelé nebo obviněné v trestním řízení⁽²¹⁾. Cílem těchto opatření je zajistit dodržování procesních práv podezřelých a obviněných osob v trestním řízení, a to i v případě uvalení vazby. Za tímto účelem obsahují uvedené směrnice zvláštní procesní záruky pro podezřelé a obviněné osoby, které jsou zbaveny osobní svobody. Směrnice (EU) 2016/800 obsahuje zvláštní ustanovení týkající se podmínek vazby pro děti; jejich cílem je zajistit kvalitu života dětí v případě, že jim bude uloženo takové donucovací opatření. Je nezbytné doplnit normy v oblasti procesních práv stanovené v uvedených směrnících a v doporučení z roku 2013 a v případě směrnice (EU) 2016/800 i příslušné normy týkající se materiálních podmínek pro děti, které jsou ve vazbě, ve věznicích.
- (20) Cílem Komise je upevnit a rozvíjet minimální normy stanovené v rámci Rady Evropy i v judikatuře Soudního dvora a Evropského soudu pro lidská práva. Za tímto účelem je nezbytné poskytnout přehled vybraných minimálních norem týkajících se procesních práv podezřelých a obviněných osob, na které je uvalena vazba, a materiálních podmínek ve věznicích v hlavních prioritních oblastech justiční spolupráce v trestních věcech mezi členskými státy.
- (21) Pokud jde o procesní práva podezřelých a obviněných osob, na které je uvalena vazba, měly by pokyny v tomto doporučení zahrnovat klíčové normy týkající se použití vazby jako krajního opatření a alternativních opatření k vazbě, důvodů vazby, požadavků na rozhodování soudních orgánů, pravidelného přezkumu vazby, výsledku podezřelých nebo obviněných osob při rozhodování o vazbě, účinných opravných prostředků a práva na odvolání, délky vazby a uznání doby strávené ve vazbě ve smyslu odpočtu od pravomocně uloženého trestu.
- (22) Pokud jde o materiální podmínky ve věznicích, měly by být poskytnuty pokyny týkající se hlavních norem v oblasti ubytování, umístování vězňů, hygieny a sanitárních zařízení, výživy, vězeňských režimů s ohledem na fyzické cvičení a činnosti mimo celu, práce a vzdělávání, zdravotní péče, prevence násilí a špatného zacházení, kontaktu s vnějším světem, přístupu k právní pomoci, postupů podávání žádostí a stížností a kontrol a monitorování. Dále by měly být poskytnuty pokyny týkající se ochrany práv osob, pro které zbavení svobody představuje situaci spojenou se zvláštní zranitelností, jako jsou ženy, děti, osoby se zdravotním postižením nebo závažným zdravotním stavem, LGBTIQ osoby a cizí státní příslušníci, a také prevence radikalizace ve věznicích.

⁽¹⁵⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/64/EU ze dne 20. října 2010 o právu na tlumočení a překlad v trestním řízení (Úř. věst. L 280, 26.10.2010, s. 1).

⁽¹⁶⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/13/EU ze dne 22. května 2012 o právu na informace v trestním řízení (Úř. věst. L 142, 1.6.2012, s. 1).

⁽¹⁷⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/48/EU ze dne 22. října 2013 o právu na přístup k obhájci v trestním řízení a řízení týkajícím se evropského zatýkácího rozkazu a o právu na informování třetí strany a právu na komunikaci s třetími osobami a konzulárními úřady v případě zbavení osobní svobody (Úř. věst. L 294, 6.11.2013, s. 1).

⁽¹⁸⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/343 ze dne 9. března 2016, kterou se posilují některé aspekty presumpce nevinoty a právo být přítomen při trestním řízení před soudem (Úř. věst. L 65, 11.3.2016, s. 1).

⁽¹⁹⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/800 ze dne 11. května 2016 o procesních zárukách pro děti, které jsou podezřelými nebo obviněnými osobami v trestním řízení (Úř. věst. L 132, 21.5.2016, s. 1).

⁽²⁰⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1919 ze dne 26. října 2016 o právní pomoci pro podezřelé nebo obviněné osoby v trestním řízení a pro osoby vyžádané v rámci řízení týkajícího se evropského zatýkácího rozkazu (Úř. věst. L 297, 4.11.2016, s. 1).

⁽²¹⁾ Úř. věst. C 378, 24.12.2013, s. 8.

- (23) Vazba by měla být vždy použita jako krajní opatření na základě posouzení každého jednotlivého případu. Vždy, kdy je to možné, by měla být k dispozici a měla by být uplatňována co nejšířší škála méně omezujících opatření, která jsou alternativou k vazbě (alternativní opatření). Členské státy by rovněž měly zajistit, aby rozhodnutí o vazbě nebyla diskriminační a nebyla automaticky uvalována na podezřelé a obviněné osoby na základě určitých charakteristik, jako je například cizí státní příslušnost.
- (24) Odpovídající materiální podmínky ve věznicích jsou zásadní pro zajištění práv a důstojnosti osob zbavených osobní svobody a pro předcházení porušování zákazu mučení a nelidského či ponižujícího zacházení anebo trestu (špatného zacházení).
- (25) V zájmu zajištění vhodných norem pro podmínky ve věznicích by členské státy měly každé vězněné osobě poskytnout minimální individuální životní prostor v souladu s doporučeními Evropského výboru pro zabránění mučení (CPT) a judikaturou Evropského soudu pro lidská práva.
- (26) Jsou-li osoby zbaveny osobní svobody, stávají se obzvláště zranitelnými vůči násilí a špatnému zacházení a také vůči sociální izolaci. V zájmu zaručení jejich bezpečnosti a podpory jejich opětovného začlenění do společnosti by se při umístování a oddělování vězněných osob měly zohlednit rozdíly ve vězeňských režimech, jakož i potřeba chránit vězněné osoby ve zvlášť zranitelných situacích před zneužíváním.
- (27) Vězeňské režimy by neměly nepřiměřeně omezovat svobodu pohybu vězněných osob uvnitř vězeňského zařízení a jejich přístup k fyzickému cvičení, venkovním prostorům, smysluplným aktivitám a sociálním interakcím, aby jim umožnily udržet si fyzické a duševní zdraví a podpořily jejich opětovné začlenění do společnosti.
- (28) Oběti trestných činů spáchaných ve vězeňských zařízeních mají často omezený přístup ke spravedlnosti, a to bez ohledu na povinnosti států zajistit účinné prostředky nápravy v případech, kdy byla porušena práva těchto osob. V souladu s cíli Strategie EU v oblasti práv obětí (2020–2025) se doporučuje, aby členské státy zajistily účinné prostředky nápravy v případě porušení práv vězněných osob, jakož i ochranná a podpůrná opatření. Právní pomoc a mechanismy pro podávání žádostí a stížností by měly být snadno dostupné, důvěrné a účinné.
- (29) Členské státy by měly zohlednit zvláštní potřeby jednotlivých skupin vězněných osob, včetně žen, dětí, starších osob, osob se zdravotním postižením nebo závažným zdravotním stavem, LGBTIQ osob, osob s menšinovým rasovým nebo etnickým původem a cizích státních příslušníků, a to při všech rozhodnutích týkajících se jejich věznění. Zejména v případě věznění dětí musí být vždy zohledněn především nejlepší zájem dítěte.
- (30) Pokud jde o pachatele teroristických a násilných extremistických trestných činů, měly by členské státy přijmout účinná opatření k prevenci radikalizace ve věznicích a k provádění strategií návratu do běžného života a opětovného začlenění do společnosti vzhledem k nebezpečí, které představují pachatelé teroristických a násilných extremistických trestných činů nebo pachatelé radikalizovaní během výkonu trestu odnětí svobody, a vzhledem k tomu, že řada těchto pachatelů bude v krátké době propuštěna.
- (31) V tomto doporučení je uveden pouze přehled vybraných norem, který je třeba posuzovat ve světle podrobnějších pokynů uvedených v normách Rady Evropy a judikatury Soudního dvora a Evropského soudu pro lidská práva, aniž jsou uvedené pokyny a judikatura jakkoli dotčeny. Doporučením není dotčeno stávající právo Unie ani jeho budoucí vývoj. Rovněž není dotčen závazný výklad práva Unie, který může podat Soudní dvůr Evropské unie.
- (32) Toto doporučení by mělo rovněž usnadnit výkon evropských zatýkacích rozkazů podle rámcového rozhodnutí 2002/584/SVV o evropském zatýkacím rozkazu, jakož i uznávání rozsudků a výkon trestů podle rámcového rozhodnutí Rady 2008/909/SVV⁽²²⁾ o uplatňování zásady vzájemného uznávání rozsudků v trestních věcech, které ukládají trest odnětí svobody nebo opatření spojená se zbavením osobní svobody.

⁽²²⁾ Rámcové rozhodnutí Rady 2008/909/SVV ze dne 27. listopadu 2008 o uplatňování zásady vzájemného uznávání rozsudků v trestních věcech, které ukládají trest odnětí svobody nebo opatření spojená se zbavením osobní svobody, za účelem jejich výkonu v Evropské unii (Úř. věst. L 327, 5.12.2008, s. 27).

- (33) Toto doporučení respektuje a prosazuje základní práva uznaná Listinou základních práv Evropské unie. Cílem tohoto doporučení je zejména podpora úcty k lidské důstojnosti, práva na svobodu, práva na rodinný život, práv dítěte, práva na účinnou právní ochranu a spravedlivý proces, jakož i presumpce nevinu a práva na obhajobu.
- (34) Odkazy na vhodná opatření k zajištění účinného přístupu ke spravedlnosti pro osoby se zdravotním postižením uvedené v tomto doporučení je třeba chápat ve světle práv a povinností vyplývajících z Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením, jejímiž smluvními stranami jsou Evropská unie a všechny její členské státy. Kromě toho by mělo být zajištěno, že pokud jsou osoby se zdravotním postižením zbaveny osobní svobody v trestním řízení, mají na rovnoprávném základě s ostatními nárok na záruky v souladu s mezinárodním právem v oblasti lidských práv a musí s nimi být zacházeno v souladu s cíli a zásadami Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením, včetně zajištění přiměřených úprav pro zvláštní potřeby a zajištění přístupu.

PŘIJALA TOTO DOPORUČENÍ:

ÚČEL DOPORUCENÍ

- (1) Toto doporučení stanoví pokyny pro členské státy, které mají přijmout účinná, vhodná a přiměřená opatření k posílení práv všech podezřelých a obviněných osob v trestním řízení, které jsou zbaveny osobní svobody, a to jak ve vztahu k procesním právům osob, na něž je uvalena vazba, tak k materiálním podmínkám ve věznicích, aby bylo zajištěno, že s osobami, které jsou zbaveny osobní svobody, bude zacházeno důstojně, budou dodržována jejich základní práva a zbavení osobní svobody bude u těchto osob pouze krajním opatřením.
- (2) Toto doporučení upevňuje normy zavedené v rámci stávajících politik na vnitrostátní, unijní a mezinárodní úrovni v oblasti práv osob zbavených osobní svobody v důsledku trestního řízení, které mají klíčový význam v kontextu justiční spolupráce v trestních věcech mezi členskými státy.
- (3) Členské státy mohou pokyny uvedené v tomto doporučení rozšířit, aby zajistily vyšší úroveň ochrany. Tato vyšší úroveň ochrany by neměla být překážkou vzájemnému uznávání soudních rozhodnutí, které mají tyto pokyny usnadnit. Úroveň ochrany by nikdy neměla být nižší než normy stanovené Listinou nebo EÚLP v souladu s tím, jak je vykládá judikatura Evropského soudního dvora a Evropského soudu pro lidská práva.

DEFINICE

- (4) Podle tohoto doporučení by se „vazbou“ měla rozumět jakákoli doba věznění podezřelé nebo obviněné osoby v trestním řízení nařízeného soudním orgánem, a to před vynesením rozsudku. Vazba by neměla zahrnovat prvotní zbavení osobní svobody příslušníkem policie nebo jiného donucovacího orgánu (nebo kteroukoli jinou osobou, která je k tomu oprávněna) za účelem výslechu nebo zadržení podezřelé nebo obviněné osoby do doby, než bude vydáno rozhodnutí o vazbě.
- (5) Podle tohoto doporučení by se „alternativními opatřeními“ měla rozumět méně omezující opatření, která jsou alternativou k vazbě.
- (6) Podle tohoto doporučení by se „vězněnou osobou“ měly rozumět osoby zbavené osobní svobody, které jsou ve výkonu vazby, a odsouzené osoby ve výkonu trestu odnětí svobody. „Vězeňským zařízením“ by se měla rozumět věznice nebo jiné zařízení pro umístění vězněných osob ve smyslu tohoto doporučení.
- (7) Podle tohoto doporučení by se „dítětem“ měla rozumět osoba mladší 18 let.

- (8) Podle tohoto doporučení by se „mladým dospělým“ měla rozumět osoba starší 18 let a mladší 21 let.
- (9) Podle tohoto doporučení by se „osobami se zdravotním postižením“ měly v souladu s článkem 1 Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením rozumět osoby s dlouhodobým fyzickým, duševním, mentálním nebo smyslovým postižením, které v interakci s různými překážkami může bránit jejich plnému a účinnému zapojení do společnosti na rovnoprávném základě s ostatními.

OBECNÉ ZÁSADY

- (10) Členské státy by měly vazbu používat až jako krajní opatření. Alternativní opatření k vazbě by měla být upřednostňována zejména v případech, kdy je daný trestný čin trestán pouze krátkým trestem odnětí svobody nebo kdy je pachatelem dítě.
- (11) Členské státy by měly zajistit, aby s vězňenými osobami bylo zacházeno s respektem a důstojností a v souladu s příslušnými závazky členských států v oblasti lidských práv, včetně zákazu mučení a nelidského či ponižujícího zacházení anebo trestu, jak je stanoven v článku 3 Evropské úmluvy o lidských právech a v článku 4 Listiny základních práv Evropské unie.
- (12) Členské státy se vyzývají, aby věznění osob organizovaly tak, aby usnadnily opětovné začlenění vězňených osob do společnosti s cílem zabránit recidivě.
- (13) Členské státy by měly toto doporučení uplatňovat bez jakéhokoli rozlišování, například podle rasy nebo etnického původu, barvy pleti, pohlaví, věku, zdravotního postižení, sexuální orientace, jazyka, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnostního nebo sociálního původu, majetku, rodu nebo jiného postavení.

MINIMÁLNÍ NORMY PRO PROCESNÍ PRÁVA PODEZŘELÝCH A OBVINĚNÝCH OSOB, NA KTERÉ JE UVALENA VAZBA

Vazba jako krajní opatření a alternativy k vazbě

- (14) Členské státy by měly vazbu ukládat pouze v nezbytně nutných případech a jako krajní opatření, přičemž by měly náležitě zohlednit konkrétní okolnosti každého jednotlivého případu. Za tímto účelem by členské státy měly uplatňovat alternativní opatření, jsou-li možná.
- (15) Členské státy by měly přijmout právní domněnku svědčící ve prospěch propuštění z vazby. Členské státy by měly vyžadovat, aby příslušné vnitrostátní orgány nesly důkazní břemeno při prokazování nezbytnosti uvalení vazby.
- (16) Aby se předešlo nevhodnému používání vazby, měly by členské státy zpřístupnit co nejširší škálu alternativních opatření, jako jsou alternativní opatření uvedená v rámcovém rozhodnutí Rady 2009/829/SVV⁽²³⁾ o uplatnění zásady vzájemného uznávání na rozhodnutí o opatřeních dohledu jakožto alternativy zajišťovací vazby.
- (17) Tato opatření by mohla zahrnovat: a) závazek dostavit se na požádání k justičnímu orgánu, nenarušovat výkon spravedlnosti a vyvarovat se určitého jednání, včetně jednání souvisejícího s výkonem povolání nebo určitého zaměstnání; b) požadavky na každodenní nebo pravidelné hlášení se justičnímu orgánu, policii nebo jinému orgánu; c) požadavky na akceptování dohledu vykonávaného agenturou, kterou jmenuje justiční orgán; d) požadavky podrobit se elektronickému monitorování; e) požadavky zdržovat se na určité adrese, s podmínkami nebo bez podmínek, pokud jde o počet hodin nutného pobytu na této adrese; f) požadavky zakazující opouštět určitá místa či

⁽²³⁾ Rámcové rozhodnutí Rady 2009/829/SVV ze dne 23. října 2009 o uplatnění zásady vzájemného uznávání na rozhodnutí o opatřeních dohledu jakožto alternativy zajišťovací vazby mezi členskými státy Evropské unie (Úř. věst. L 294, 11.11.2009, s. 20).

oblasti nebo vstupovat do určitých míst nebo oblastí bez povolení; g) požadavky zakazující setkávat se s určenými osobami bez povolení; h) požadavky na odevzdání cestovních pasů nebo jiných dokladů totožnosti a i) požadavky na poskytnutí nebo zajištění peněžitých či jiných forem záruk, pokud jde o chování v době před soudním řízením.

- (18) Členské státy by dále měly vyžadovat, aby v případech, kdy je jako podmínka propuštění stanovena peněžitá záruka, byla její výše přiměřená majetkovým poměrům podezřelé nebo obviněné osoby.

Důvodné podezření a důvody vazby

- (19) Členské státy by měly vazbu ukládat pouze na základě důvodného podezření, že podezřelý spáchal daný trestný čin, které se stanoví pomocí pečlivého posouzení každého jednotlivého případu, a měly by omezit právní důvody uložení vazby na tyto důvody: a) nebezpečí útěku; b) nebezpečí opakování trestné činnosti; c) nebezpečí, že podezřelá nebo obviněná osoba bude mařit výkon spravedlnosti, nebo d) nebezpečí ohrožení veřejného pořádku.
- (20) Členské státy by měly zajistit, aby určení nebezpečí vycházelo z individuálních okolností případu, ale aby zvláštní pozornost byla věnována: a) povaze a závažnosti údajného trestného činu; b) trestu, který by mohl být uložen v případě odsouzení; c) věku, zdravotnímu stavu, charakteru, předchozím odsouzením a osobním a sociálním poměrům podezřelé osoby, zejména její vazbě na komunitu, a d) chování podezřelé osoby, zejména tomu, jak plnila povinnosti, které jí případně byly uloženy v průběhu předchozího trestního řízení. Skutečnost, že podezřelá osoba není státním příslušníkem státu, v němž byl trestný čin údajně spáchán, nebo že k tomuto státu nemá žádné jiné vazby, sama o sobě nestačí k závěru, že existuje nebezpečí útěku.
- (21) Členské státy se vyzývají, aby ukládaly vazbu pouze u trestných činů, za které hrozí trest odnětí svobody v délce nejméně jednoho roku.

Odůvodnění rozhodnutí o vazbě

- (22) Členské státy by měly zajistit, aby každé rozhodnutí justičního orgánu uvalit vazbu, prodloužit tuto vazbu nebo uložit alternativní opatření bylo řádně odůvodněné a opodstatněné a odkazovalo na konkrétní situaci podezřelé nebo obviněné osoby odůvodňující její věznění. Dotčené osobě by mělo být poskytnuto jedno vyhotovení rozhodnutí, které by mělo obsahovat i důvody, proč se alternativy k vazbě nepovažují za vhodné.

Pravidelný přezkum vazby

- (23) Členské státy by měly zajistit, aby justiční orgán pravidelně přezkoumával platnost důvodů, na jejichž základě je podezřelá nebo obviněná osoba držena ve vazbě. Členské státy by měly zajistit, aby byla podezřelá nebo obviněná osoba bez zbytečného odkladu propuštěna, jakmile důvody pro držení osoby ve vazbě pominou.
- (24) Členské státy by měly umožnit, aby justiční orgán zahajoval pravidelný přezkum rozhodnutí o vazbě na žádost obviněné osoby nebo z moci úřední.
- (25) Členské státy by měly v zásadě omezit interval mezi jednotlivými přezkumy na nejvýše jeden měsíc, s výjimkou případů, kdy má podezřelá nebo obviněná osoba právo kdykoli podat žádost o propuštění a obdržet rozhodnutí o této žádosti bez zbytečného odkladu.

Výslech podezřelé nebo obviněné osoby

- (26) Členské státy by měly zajistit, aby byla podezřelá nebo obviněná osoba vyslechnuta osobně nebo přes právního zástupce v rámci kontradiktorního ústního slyšení před příslušným justičním orgánem, který rozhoduje o vazbě. Členské státy by měly zajistit, aby rozhodnutí o vazbě byla přijímána bez zbytečného odkladu.

- (27) Členské státy by měly dodržovat právo podezřelé nebo obviněné osoby na soudní řízení v přiměřené lhůtě. Členské státy by měly zejména zajistit, aby případy, v nichž byla uvalena vazba, byly řešeny jako naléhavé a s náležitou pečlivostí.

Účinná právní ochrana a právo na opravný prostředek

- (28) Členské státy by měly zaručit, aby podezřelé nebo obviněné osoby, které jsou zbaveny svobody, měly možnost obrátit se na soud, který je příslušný přezkoumat zákonnost jejich vazby a případně nařídit jejich propuštění.
- (29) Členské státy by měly podezřelým nebo obviněným osobám, vůči nimž je vydáno rozhodnutí o vazbě, zaručit právo podat opravný prostředek proti takovému rozhodnutí a měly by je o tomto právu informovat při vydání rozhodnutí.

Doba trvání vazby

- (30) Členské státy by měly zajistit, aby doba trvání vazby nepřesáhla délku trestu, který může být uložen za daný trestný čin, a nebyla vůči tomuto trestu nepřiměřená.
- (31) Členské státy by měly zajistit, aby doba trvání vazby nebyla v rozporu s právem vězněné osoby na soudní řízení v přiměřené lhůtě.
- (32) Případy zahrnující osoby, kterým je uložena vazba, by členské státy měly považovat za přednostní.

Odpočet doby strávené ve vazbě od pravomocně uloženého trestu

- (33) Členské státy by měly od délky následně uloženého trestu odnětí svobody odečíst veškerou dobu trvání vazby před odsouzením, a to i v případě, že byla vykonána formou alternativních opatření.

MINIMÁLNÍ NORMY PRO MATERIÁLNÍ PODMÍNKY VE VĚZNICÍCH

Ubytování

- (34) Členské státy by měly každé vězněné osobě přidělit minimální plochu alespoň 6 m² v celách pro jednu osobu a 4 m² v celách pro více osob. Členské státy by měly zaručit, že absolutní minimum osobního prostoru, který má každá vězněná osoba k dispozici, a to i celách pro více osob, bude odpovídat nejméně 3 m² plochy na jednu vězněnou osobu. Pokud je osobní prostor, který má vězněná osoba k dispozici, menší než 3 m², vzniká silná domněnka porušení článku 3 EÚLP. Výpočet dostupného prostoru by měl zahrnovat plochu, kterou zabírá nábytek, nikoli však plochu, kterou zabírají hygienická zařízení.
- (35) Členské státy by měly zajistit, aby jakékoli výjimečné snížení absolutní minimální plochy na jednu vězněnou osobu, která činí 3 m², bylo krátkodobé, příležitostné, nevýznamné a doprovázené dostatečnou volností pohybu mimo celu a vhodnými činnostmi mimo celu. Členské státy by dále měly zajistit, aby v takových případech byly obecné podmínky ve věznicích přiměřené a aby v podmínkách věznění dotyčné osoby neexistovaly žádné další přitěžující faktory, například jiné nedostatky z hlediska minimálních stavebních požadavků na cely nebo hygienická zařízení.
- (36) Členské státy by měly zaručit, že vězněné osoby budou mít v celách přístup k dennímu světlu a čerstvému vzduchu.

Umístování

- (37) Členské státy se vyzývají a v případě dětí by měly zajistit, aby vězněné osoby byly pokud možno umístovány do vězeňských zařízení v blízkosti svého bydliště nebo na jiná místa vhodná pro účely jejich sociální rehabilitace.

- (38) Členské státy by měly zajistit, aby osoby ve vazbě byly drženy odděleně od odsouzených osob. Ženy by měly být drženy odděleně od mužů. Děti by neměly vězněny společně s dospělými, pokud to není v nejlepším zájmu dítěte.
- (39) Dosáhne-li vězněné dítě věku 18 let, případně jedná-li se o mladou dospělou osobu mladší 21 let, měly by členské státy v odůvodněných případech umožnit, aby tato osoba byla držena odděleně od jiných vězněných dospělých osob, je-li to odůvodněno osobní situací dotčené osoby a je-li to slučitelné s nejlepšími zájmy dětí, které jsou vězněny s touto osobou.

Hygiena a sanitární podmínky

- (40) Členské státy by měly zajistit, aby hygienická zařízení byla vždy přístupná a aby vězněným osobám poskytovala dostatečné soukromí, včetně účinného stavebního oddělení hygienických zařízení od obytných prostor v celách pro více osob.
- (41) Členské státy by měly zavést účinná opatření k udržení dobrých hygienických standardů pomocí dezinfekce a fumigace. Členské státy by dále měly zajistit, aby vězněné osoby měly k dispozici základní hygienické potřeby, včetně hygienických ručníků, a aby v celách byla k dispozici teplá a tekoucí voda.
- (42) Členské státy by měly vězněným osobám poskytnout vhodné čisté oblečení a lůžkoviny a prostředky k udržování těchto předmětů v čistotě.

Výživa

- (43) Členské státy by měly zajistit, aby byla strava poskytována v dostatečném množství a kvalitě, splňovala nutriční potřeby vězněných osob a byla připravována a podávána v hygienických podmínkách. Členské státy by dále měly zaručit, aby vězněné osoby měly vždy k dispozici čistou pitnou vodu.
- (44) Členské státy by měly vězněným osobám poskytovat výživnou stravu s přihlédnutím k jejich věku, zdravotnímu postavení, zdravotnímu a tělesnému stavu, náboženství, kulturním zvyklostem a charakteru jejich práce.

Čas strávený mimo celu a ve venkovních prostorech

- (45) Členské státy by měly vězněným osobám umožnit fyzické cvičení na čerstvém vzduchu po dobu alespoň jedné hodiny denně a měly by jim k tomuto účelu poskytnout prostorné a vhodné zařízení a vybavení.
- (46) Členské státy by vězněným osobám měly umožnit, aby trávily přiměřenou dobu mimo celu, aby se mohly věnovat práci, vzdělávání a rekreačním činnostem, které jsou nezbytné pro přiměřenou úroveň lidských a sociálních interakcí. Aby se zabránilo porušení zákazu mučení a nelidského či ponižujícího zacházení anebo trestu, měly by členské státy zajistit, aby veškeré výjimky z tohoto pravidla v souvislosti se zvláštními bezpečnostními režimy a opatřeními, včetně samovazby, byly nezbytné a přiměřené.

Práce a vzdělávání vězněných osob za účelem podpory jejich opětovného začlenění do společnosti

- (47) Členské státy by měly investovat do sociální rehabilitace vězněných osob s ohledem na jejich individuální potřeby. Za tímto účelem by členské státy měly usilovat o zajištění placené a užitečné práce. Aby podpořily úspěšné opětovné začlenění vězněné osoby do společnosti a na trh práce, měly by členské státy upřednostňovat práci, která zahrnuje odborné vzdělávání.
- (48) Aby vězněným osobám pomohly připravit se na propuštění a usnadnily jejich opětovné začlenění do společnosti, měly by členské státy zajistit, aby všechny vězněné osoby měly přístup k bezpečným, inkluzivním a dostupným vzdělávacím programům (včetně distančního vzdělávání), které budou odpovídat jejich individuálním potřebám a zohledňovat jejich aspirace.

Zdravotní péče

- (49) Členské státy by měly zaručit, že vězněné osoby budou mít včas přístup k lékařské pomoci, včetně psychologické péče, kterou potřebují k zachování svého fyzického a duševního zdraví. Za tímto účelem by členské státy měly zajistit, aby zdravotní péče ve vězeňských zařízeních splňovala stejné standardy jako zdravotní péče poskytovaná vnitrostátním systémem veřejné zdravotní péče, a to i pokud jde o psychiatrickou léčbu.
- (50) Členské státy by měly zajišťovat pravidelný lékařský dohled a podporovat programy očkování a zdravotního screeningu, včetně přenosných (HIV, virová hepatitida B a C, tuberkulóza a pohlavně přenosné choroby) a nepřenositelných nemocí (zejména screening rakoviny), s následnou diagnostikou a případným zahájením nezbytné léčby. Ke zvýšení míry screeningu a zdravotní gramotnosti mohou přispět programy zdravotního vzdělávání. Členské státy by měly zejména zajistit, aby byla věnována zvláštní pozornost léčbě vězněných osob s drogovou závislostí, prevenci infekčních onemocnění a péči při těchto onemocněních, duševnímu zdraví a prevenci sebevražd.
- (51) Členské státy by měly vyžadovat, aby bylo lékařské vyšetření provedeno bez zbytečného odkladu na začátku každého období zbavení osobní svobody a po každém přemístění.

Prevence násilí a špatného zacházení

- (52) Členské státy by měly přijmout veškerá přiměřená opatření s cílem zajistit bezpečnost vězněných osob a zabránit jakékoli formě mučení nebo špatného zacházení. Členské státy by měly zejména přijmout veškerá přiměřená opatření, aby zajistily, že vězněné osoby nebudou vystaveny násilí nebo špatnému zacházení ze strany pracovníků vězeňského zařízení a že s nimi bude zacházeno s respektem k jejich důstojnosti. Členské státy by rovněž měly vyžadovat, aby pracovníci vězeňského zařízení a všechny příslušné orgány chránili vězněné osoby před násilím nebo špatným zacházením ze strany jiných vězněných osob.
- (53) Členské státy by měly zajistit, aby plnění této povinnosti péče a jakékoli použití síly ze strany pracovníků ve vězeňském zařízení podléhalo dohledu.

Styk s vnějším světem

- (54) Členské státy by měly vězněným osobám umožnit přijímat návštěvy rodiny a dalších osob, jako jsou právní zástupci, sociální pracovníci a lékaři. Členské státy by rovněž měly vězněným osobám umožnit neomezenou komunikaci s těmito osobami prostřednictvím dopisů a co nejčastěji prostřednictvím telefonu nebo jiných forem komunikace, včetně alternativních komunikačních prostředků pro osoby se zdravotním postižením.
- (55) Členské státy by měly poskytnout vhodná zařízení pro rodinné návštěvy za podmínek vstřícných k dětem, jež budou slučitelné s požadavky na bezpečnost, ale pro děti budou méně traumatizující. Tyto rodinné návštěvy by měly zajistit udržování pravidelných a smysluplných kontaktů mezi rodinnými příslušníky.
- (56) Členské státy by měly zvážit možnost komunikace pomocí digitálních prostředků, například videohovorů, aby vězněným osobám mimo jiné umožnily udržovat kontakt s rodinou, ucházet se o zaměstnání, absolvovat vzdělávací kurzy nebo si hledat ubytování v rámci přípravy na propuštění.
- (57) Členské státy by měly zajistit, aby v případech, kdy je vězněným osobám výjimečně zakázáno komunikovat s vnějším světem, bylo toto omezující opatření naprosto nezbytné a přiměřené a nebylo uplatňováno po delší dobu.

Právní pomoc

- (58) Členské státy by měly zajistit, aby vězněné osoby měly účinný přístup k právníkovi.
- (59) Členské státy by měly respektovat důvěrnost schůzek a jiných forem komunikace, včetně právní korespondence, mezi vězněnými osobami a jejich právními poradci.

- (60) Členské státy by měly vězněným osobám umožnit přístup k dokumentům souvisejícím s jejich soudním řízením nebo držbu těchto dokumentů.

Žádosti a stížnosti

- (61) Členské státy by měly zajistit, aby byly všechny vězněné osoby jasně informovány o pravidlech platných v jejich konkrétním vězeňském zařízení.
- (62) Členské státy by měly usnadnit účinný přístup k postupu, který vězněným osobám umožní oficiálně napadnout prvky jejich života ve vězeňských zařízeních. Členské státy by měly zejména zajistit, aby vězněné osoby mohly svobodně podávat důvěrné žádosti a stížnosti týkající se způsobu, jakým se s nimi zachází, a to prostřednictvím interních i externích mechanismů pro podávání stížností.
- (63) Členské státy by měly zajistit, aby stížnosti vězněných osob byly rychle a důsledně vyřizovány nezávislým orgánem nebo soudem, který je oprávněn nařídit nápravná opatření, zejména opatření k ukončení jakéhokoli porušení práva nebýt mučen nebo podroben nelidskému či ponižujícímu zacházení.

Zvláštní opatření týkající se žen a dívek

- (64) Členské státy by měly při rozhodování o jakémkoli aspektu věznění žen a dívek zohlednit jejich specifické fyzické, profesní, sociální a psychologické potřeby, jakož i hygienické a zdravotní požadavky.
- (65) Členské státy by měly vězněným osobám umožnit porod v nemocnici mimo vězeňské zařízení. Pokud se dítě přesto narodí ve vězeňském zařízení, měly by členské státy zajistit veškerou nezbytnou podporu a prostředky pro ochranu pouta mezi matkou a dítětem a pro zajištění jejich fyzické a duševní pohody, včetně odpovídající prenatální a postnatální zdravotní péče.
- (66) Vězněným osobám, které mají malé děti, by měly členské státy umožnit, aby si tyto děti ponechaly ve vězeňském zařízení, pokud je to v souladu s nejlepším zájmem dítěte. Členské státy by měly zajistit zvláštní podmínky ubytování a přijmout veškerá přiměřená opatření vstřícná k dětem, aby zajistily zdraví a blaho dotčených dětí po celou dobu výkonu trestu.

Zvláštní opatření týkající se cizích státních příslušníků

- (67) Členské státy by měly zajistit, aby cizí státní příslušníci a další zajištěné osoby se zvláštními jazykovými potřebami zbavené osobní svobody měli přiměřený přístup k odborným službám tlumočení a překladům písemných materiálů do jazyka, kterému rozumějí.
- (68) Členské státy by měly zajistit, aby byli cizí státní příslušníci bez zbytečného odkladu informováni o svém právu požádat o kontakt s diplomatickou nebo konzulární službou země své státní příslušnosti a aby jim bylo umožněno použít přiměřené komunikační prostředky.
- (69) Členské státy by měly zajistit poskytování informací o právní pomoci.
- (70) Členské státy by měly zajistit, aby byli cizí státní příslušníci informováni, že mají možnost požádat o předání výkonu trestu nebo opatření dohledu v přípravném řízení do země své státní příslušnosti nebo trvalého pobytu, například na základě rámcového rozhodnutí 2008/909/SVV o uplatňování zásady vzájemného uznávání rozsudků v trestních věcech, které ukládají trest odnětí svobody nebo opatření spojená se zbavením osobní svobody, a rámcového rozhodnutí 2009/829/SVV o uplatnění zásady vzájemného uznávání na rozhodnutí o opatřeních dohledu jakožto alternativy zajišťovací vazby.

Zvláštní opatření týkající se dětí a mladých dospělých

- (71) Členské státy by měly zajistit, aby byl ve všech záležitostech týkajících se věznění dětí prvořadým hlediskem nejlepší zájem dítěte a aby při rozhodování o jakémkoli aspektu vazby dítěte byla zohledněna jeho zvláštní práva a potřeby.

- (72) Členské státy by měly pro děti zavést vhodný a víceoborový vězeňský režim, který zabezpečí a zachová jejich zdraví a fyzický, duševní a emocionální vývoj, jejich právo na vzdělání a odbornou přípravu, účinný a pravidelný výkon jejich práva na rodinný život a přístup k programům, které podporují opětovné začlenění dětí do společnosti.
- (73) Jakékoli použití kázeňských opatření, včetně samovazby, použití omezovacích prostředků nebo použití síly, by mělo vyžadovat posouzení naprosté nezbytnosti a přiměřenosti.
- (74) Členské státy se vyzývají, aby na mladé pachatele mladší 21 let dle potřeby uplatňovaly vězeňský režim určený mladistvým.

Zvláštní opatření týkající se osob se zdravotním postižením nebo závažným zdravotním stavem

- (75) Členské státy by měly zajistit, aby se osobám se zdravotním postižením nebo jiným osobám se závažným zdravotním stavem dostalo odpovídající péče srovnatelné s péčí poskytovanou vnitrostátním systémem veřejné zdravotní péče, odpovídající jejich specifickým potřebám. Zejména by členské státy měly zajistit, aby se osobám, u nichž byl diagnostikován zhoršený zdravotní stav v souvislosti s duševním zdravím, dostalo specializované odborné péče, v případě potřeby ve specializovaných zařízeních nebo ve vyhrazených částech vězeňského zařízení pod lékařským dohledem, a aby byla vězněným osobám připravovaným na propuštění poskytována v případě potřeby nepřetržitá zdravotní péče.
- (76) Členské státy by měly věnovat zvláštní péči tomu, aby vyhověly potřebám vězněných osob se zdravotním postižením nebo závažným zdravotním stavem a zajistily jim přístupnost, pokud jde o materiální podmínky ve věznicích a vězeňský režim. To by mělo zahrnovat zajištění vhodných činností pro tyto vězněné osoby.

Zvláštní opatření na ochranu ostatních vězněných osob se zvláštními potřebami nebo zranitelností

- (77) Členské státy by měly zajistit, aby umístění do vězeňského zařízení dále neprohlubovalo marginalizaci osob na základě jejich sexuální orientace, rasového nebo etnického původu, náboženského přesvědčení nebo z jakéhokoli jiného důvodu.
- (78) Členské státy by měly přijmout veškerá přiměřená opatření, aby zabránily jakémukoli násilí nebo jinému špatnému zacházení, jako je fyzické, psychické nebo sexuální zneužívání, ze strany personálu vězeňského zařízení nebo ze strany jiných vězněných osob na základě sexuální orientace, rasového nebo etnického původu, náboženského přesvědčení nebo z jakéhokoli jiného důvodu. Členské státy by měly zajistit, aby se v případě nebezpečí takového násilí nebo špatného zacházení uplatňovala zvláštní ochranná opatření.

Kontroly a sledování

- (79) Členské státy by měly umožnit pravidelné kontroly nezávislým orgánem s cílem posoudit, zda jsou vězeňská zařízení spravována v souladu s požadavky vnitrostátního a mezinárodního práva. Členské státy by měly zejména umožnit neomezený přístup k výboru pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání a k síti národních preventivních mechanismů.
- (80) Členské státy by měly umožnit přístup do vězeňských zařízení poslancům vnitrostátních parlamentů a vyzývají se, aby obdobný přístup umožnily i poslancům Evropského parlamentu.
- (81) Členské státy by rovněž měly zvážit pořádání pravidelných návštěv vězeňských zařízení a jiných vězeňských středisek pro soudce, státní zástupce a obhájce v rámci jejich justičního vzdělávání.

Specifická opatření k řešení radikalizace ve věznicích

- (82) Členské státy se vyzývají, aby provedly počáteční posouzení rizik s cílem určit vhodný vězeňský režim použitelný na vězněné osoby podezřelé nebo odsouzené za teroristické a násilné extremistické trestné činy.

- (83) Na základě tohoto posouzení rizik mohou být tyto vězněné osoby umístěny společně v odděleném křídle pro teroristy nebo mohou být rozptýleny mezi běžné vězně. V druhém případě by členské státy měly těmto osobám ve vězeňském zařízení zabránit v přímém kontaktu s vězněnými osobami, které se nacházejí ve zvlášť zranitelné situaci.
- (84) Členské státy by měly zajistit, aby vězeňská správa pravidelně prováděla další posouzení rizik (na začátku uvěznění, během věznění a před propuštěním vězněných osob podezřelých nebo odsouzených za teroristické a násilné extremistické trestné činy).
- (85) Členské státy se vyzývají, aby zajistily obecné informativní školení pro všechny zaměstnance a školení pro specializované zaměstnance, aby dokázali včas rozpoznat známky radikalizace. Členské státy by rovněž měly zvážit zajištění odpovídajícího počtu dobře vyškolených vězeňských kaplanů zastupujících různá náboženství.
- (86) Členské státy by měly zavést opatření, která v rámci přípravy na propuštění zajistí ve věznicích programy podporující návrat do běžného života, deradikalizaci a odklon od teroristické a extremistické činnosti a po propuštění programy podporující opětovné začlenění vězněných osob odsouzených za teroristické a násilné extremistické trestné činy.

MONITOROVÁNÍ

- (87) Členské státy by měly informovat Komisi o opatřeních přijatých v návaznosti na toto doporučení do osmnácti měsíců od jeho přijetí. Na základě těchto informací by Komise měla sledovat a posuzovat opatření přijatá členskými státy a do 24 měsíců od jejich přijetí předložit zprávu Evropskému parlamentu a Radě.

V Bruselu dne 8. prosince 2022.

Za Komisi
Didier REYNDEERS
člen Komise
